

Kirkerådet
[Adresselinje 1]

Et dialogblikk på 2020

Rapport til Kirkerådet fra de kirkelige dialogsentrene og Dialogforum Østfold

2020 har vært et krevende år, og nedstengingen av samfunnet pga pandemien har utfordret oss til å finne nye måter å jobbe på. Vi ser etter dette året at selv om mye kan gjøres digitalt, så kan det digitale ikke fullt ut erstatte de fysiske menneskemøtene som vi er så avhengige av for å skape en god dialog. Vi ser fram til at vi igjen kan samles til kurs og konferanser, og til mindre dialoggrupper og samtaler. Inntil det skjer, er det nok av andre utfordringer å ta tak i. Vi vil i denne rapporten trekke fram tre trekk som har satt sitt preg på samfunnet i 2020, og som utfordrer.

For det første har vi i 2020 sett en tydelig tendens til polarisering, der det settes opp skiller mellom «oss» og «dem». Vi har sett noen små, men høylytte miljøer få stor oppmerksomhet, for eksempel SIAN med sine demonstrasjoner der de bl.a. har brent Koranen. Dette er grupperinger som får stor publisitet og som har en påvirkning i det offentlige ordskiftet med sin hatretorikk i religiøs drakt. Vi har også sett tilfeller av at religiøse aktører som moskeer eller mindre kirkesamfunn uten godt grunnlag får ansvaret for utbrudd av korona i lokalsamfunn – en syndebukkmentalitet som ligger lett tilgjengelig, men som er med på å skjerpe motsetninger. Vi ser at særlig muslimer er utsatt for å bli tillagt negative egenskaper og holdninger, enten det er knyttet til smittevern eller det er knyttet til «islamisering av samfunnet» og behovet for å «verne om våre kristne verdier og kulturarv». Det at aktører (mis)bruker et religiøst språk (i dette tilfellet kristen retorikk) er noe vi må ta på alvor og arbeide for å forebygge, og vi må ha et bevisst forhold til hvilket språk vi selv bruker.

For det andre ser vi en samtale om religion som bærer preg av to perspektiver: mange opplever at de selv ikke har noe forhold til religion, samtidig som vi ser at religion brukes for å skape og fastholde motsetninger. Integreringsbarometeret 2020 forteller om økende skepsis i befolkningen til personer med sterk tro, særlig sterk muslimsk tro. Vi registrerer at kirkens dåpstall synker og vi ser en økning i gruppen «nones», særlig blant unge. Mange har liten kunnskap om andres tro og manglende forståelse av religionens betydning i andre menneskers liv. Selv opplever vi i møte med mennesker av ulik tro at tro og livssyn er noe man ikke nødvendigvis snakker om med mindre det er på dagsordenen for en samtale. Det er et mål for oss at vi gjennom dialogarbeidet er med på å arbeide for anerkjennelse av troens plass og betydning i et livssynsåpent samfunn, og at vi kan bidra til økt kompetanse på dialog på tro, livssyn og dialog i offentligheten.

2020 ble for det tredje året da rasismedebatten preget store deler av året. Samtalen om «strukturell rasisme» og «hvite privilegier» og om rasisme i det hele tatt finnes i Norge ble intens. Vi hørte også mange nye historier om diskriminering og rasisme. Denne debatten utfordrer også Den norske kirke som majoritetstrossamfunn med få ansatte

med annen kulturell og etnisk bakgrunn. Hvilken rolle tar kirken for å motvirke fordommer og diskriminering, og hvordan kan kirken legge til rette for et mangfold blant egne ansatte og frivillige? Dette er en samtale vi, med vår dialogerfaring, gjerne tar del i.

Avslutningsvis ønsker vi å understreke betydningen av en fortsatt satsing på dialog i Den norske kirke. Vi er godt i gang, og midlene som nå blir tildelt til vårt arbeid, med start i 2020, er et viktig bidrag for at vi kan styrke og videreutvikle arbeidet i tiden som kommer. Vi ser at det nettverket vi nå har etablert gir resultater gjennom forsterket kollegafelleskap for gjensidig inspirasjon og utfordring, og også konkrete samarbeidsprosjekter som Lønneboseminaret og et kommende seminar i anledning 1000 årsmarkeringen i 2021. Vi ønsker oss flere kolleger i flere bispedømmer, og kommer til å arbeide målrettet for å få til flere dialogsentre i årene som kommer.

I de påfølgende sidene finnes en kortfattet rapport fra de kirkelige dialogsentrene og Dialogforum Østfold for året 2020. God lesning!

Sidehenvisninger:

Kirkelig Dialogsenter Oslo	s. 3
Kirkelig Dialogsenter Bergen	s. 4
Kirkelig Dialogsenter Stavanger	s. 5
Kirkelig Dialogsenter Drammen	s. 6
Kirkelig Dialogsenter Trondheim	s. 7
Dialogforum Østfold	s. 8

KIRKELIG DIALOGSENTER OSLO

Ansatte:

- Hanna Barth Hake, daglig leder 100%
- Tonje Kristoffersen, dialogmedarbeider 100% (fungerende daglig leder fra februar til november)
- Marit Fiske Fjalestad, kontormedarbeider 40% (50% fra 1.3 til 31.5 og 100% i juli).

Pga sykemelding har det vært mindre stabsressurser enn normalt i 2020.

Hovedarbeidsområder:

Lokalt arbeid:

Gjennom å tilby kurs, fagsamlinger og delta på temasamlinger i menighetene arbeider vi for å *øke kompetansen på dialog blant ansatte og frivillige*, primært i Oslo bispedømme, men også i omkringliggende bispedømmer som ikke har kirkelig dialogsenter. Vi arbeider også med å utvikle ressursmaterieell til bruk i menighetene.

Vi er medeiere i og aktive bidragsyttere i *Dialogpilotene*, bl.a. gjennom undervisning og veiledning av studentene

Vi opprettholder *kontakt og dialog med andre tros- og livssynsaktører* i Oslo bispedømme, og ønsker å være en ressurs for Oslo kommune på dette feltet.

Nasjonalt arbeid:

Kirkelig Dialogsenter Oslo har ansvar for *koordinering og videreutvikling av nettverket* av kirkelige dialogsentre og Dialogforum Østfold. Vi arbeider også med å *videreføre satsingen på dialog* i samarbeid med Mellomkirkelig råd, som en oppfølging av kirkemøtevedtaket om religionsmøte og dialog (KM 15/16)

I 2020 har vi hatt særlig fokus på avslutning av to prosjekter vi har jobbet med over tid og oppstart av flere nye prosjekter. Vi har ferdigstilt to filmer om dialogarbeid (den ene er publisert på nettsiden) og vi har ferdigstilt og publisert et ressurshefte (*Når mennesker møter kirken, Et erfaringsbasert samtaleopplegg om religionsmøte og dialog*). Av nye prosjekter vi jobber med vil vi særlig nevne vårt nye kurs om islam, *Alt du lurer på om islam, men ikke har kunnet spørre om*. Dette har vært planlagt i 2020, og vil gjennomføres første halvår våren 2021. Vi jobber også med digitalisering av kurset *Dialogisk menighet* og et nytt felles *ledertreningskurs for ungdom*, i samarbeid med Muslimske Dialognettverk (MDN). Arbeidet med Dialogpilotene er også en hovedsatsing. På nasjonalt nivå har vi jobbet med å videreutvikle nettverket av kirkelige dialogsentre og Dialogforum Østfold, bl.a. gjennom faste treff for de daglige lederne, felles seminarer og samlinger for alle ansatte. Vi har også fått på plass nye nettsider, ny epostløsning og et nytt, felles filsystem for deling av ressurser.

Bidrag:

Areopagos og Oslo bispedømmeråd gir faste årlige tilskudd til arbeidet. Vi har også tilskudd fra Kirkerådet for både lokalt arbeid og nasjonalt koordineringsansvar, samt støtte til et konkret prosjekt. Vi får også offentlige tilskudd til prosjekter etter søknad.

For mer informasjon om vårt arbeid og årsmelding, se <https://kirkeligdialogsenter.no/oslo/>

KIRKELIG DIALOGSENTER BERGEN

Ansatte:

- **May Bente Stuart Matre** er dialogsenterets daglige leder (100% stilling).
- **Ole Thomas Lindebø** er ansatt som prosjektleder for Inter (30% i stilling).
- **Nobukazu Imazu** er ansatt som dialogprest (25% i stilling).

Hovedarbeidsområder:

Arbeid med dialog foregår på ulike fonter, avhengig av; folkegruppe, tilhørighet, livssituasjon og mer. I forsøk på å sikre opp om at tema føles aktuell for mennesker med og uten tros- og livssyns tilhørighet, arbeidet vi med kontemplative tiltak og arbeid som retter seg mer mot å skape samtalerom.

Vårt arbeid:

Arbeid med dialog foregår på ulike fonter, avhengig av; folkegruppe, tilhørighet, livssituasjon og mer. I forsøk på å sikre opp om at tema føles aktuell for mennesker med og uten tros- og livssyns tilhørighet, arbeidet vi med kontemplative tiltak og arbeid som retter seg mer mot å skape samtalerom. Vi arbeider kontinuerlig med å tilpasse tiltakene slik at de også kan gjennomføres under korona pandemien.

- «*Inter*» er en tros- og livssyns forestilling som setter fokus på mangfold, individualitet og dialog. I forestillinger får tilskuerne møte 4 «fortellere» fra ulike bakgrunner. Noen av fortellerne vokste opp religiøst, andre uten et spesielt forhold til tro- og livssyn. For noen ble tro og livssyn en utfordring, mens for andre ble det er fundament i bygge videre på. Gjennom fortellingene får tilskuerne innsikt i hvordan det kan *oppleves* å tilhøre ulike tros- og livssynstradisjoner, fortalt ut ifra fortellernes egen, individuelle livserfaring. Samtidig forhindrer fortellernes mangfoldige bakgrunner og individuelle utgangspunkt at forestillingen blir forkynnende. Tanken bak forestillingen, er at å møtes *ansikt-til-ansikt* med personer med ulike overbevisninger er en viktig del av å skape et inkluderende uenighetsfellesskap. I forestillingens avsluttende del, går fortellerne i dialog med publikum om deres tanker og spørsmål.
- «*Pusterom*» er en meditasjons samling som fokuserer på møte mennesker i en hektisk hverdag med fokus på stillhet, kristen meditasjon, bønn og kontemplasjon.
- «*Troen i møtet mellom øst og vest*» er en gruppe som samtaler om østlig og vestlig filosofi med vekt på kristendom og zen buddhistiske tanker og praksiser. Gruppen fokuserer på å møte mennesker som ønsker å lære mer om kristen filosofi og som ikke finner tilhørighet i tradisjonelle kirkelige sammenhenger.
- Innen det vi løselig kan kalle «*annet dialogarbeid*» arbeidet vi kontinuerlig med å løfte frem behovet for dialog. Herunder holder vi foredrag, arrangerer og deltar i ulike panelsamtaler, deltar på podkaster som tar opp dialogiske aspekter, utarbeider undervisningsartikler og mer.

Bidrag:

Som eiere støttes vi av: Areopagos, Bjørgvin bispedømme og Bergen domkirke menighet. Vi mottar støtte av Bergen kommune og Vestland Fylkeskommune. I tillegg mottar vi støtte til enkeltprosjekter.

Årsmelding for 2020 kan leses her: kirkeligdialogsenter.no/bergen/omoss

KIRKELIG DIALOGSENTER STAVANGER

Ansatte:

- John T Meyer: daglig leder/dialogprest 100%
- Silje Trym Mathiassen: dialogprest 2, for tiden (2020-2023) stipendiat UiS – 100% (til vanlig 60%)
- Sophie Moruwat og Josephine Nielsen: ungdomscoordinatorer i 15%+15%

Hovedarbeidsområder:

Lokalt arbeid:

Vi samarbeider med STL-S (Samarbeidsrådet for Tros- og Livssynssamfunn i Stavanger), Muslimske Fellesråd og andre representanter for andre tros- og livssynssamfunn.

Videre samarbeider vi med menigheter og pastorale felleskap i bispedømmet, Metodistkirken, studentpresten og institusjonspresten, dialogsentre i andre byer og med Areopagos, Stavanger kommune, andre kommuner og fylkeskommunen i bispedømmet, asylmottak (ikke i 2020) og Kirkens Bymisjon, Alternativmessen Stavanger (avlyst i 2020) og andre nyåndelige miljøer, Utstein pilegrimsgård, VID vitenskapelige høgskole, UiS og Forskningsrådet.

Vi har etablert et fast og kontinuerlig dialogarbeid for og av ungdom. Hovedfokus er studentsamlinger og skolebesøk på videregående.

Vi har åpne, månedlige dialogkvelder i samarbeid med STL og kulturhuset Sølvberget. Sammen med Muslimske Fellesråd Rogaland (MFR) har vi etablert prosjektet «Kirken møter Moskeen» som arbeider med å bygge opp en bred aktivitetskontakt mellom kristne og muslimer. Det nyåndelige har et eget fokus (som involverer bl.a. «stillhetsarbeid» og samtaler) og vi er nå i gang med en doktoravhandling om det nyåndelige i samarbeid med FR/UiS. Vi har god kontakt med bispedømmet og menigheter og tilbyr besøk, inspirasjonssamlinger og vi bygger opp arbeid sammen med dem.

Nasjonalt arbeid:

Samarbeide med de andre kirkelige dialogsentrene i Norge og Dialogforum Østfold.

I 2020 har vi hatt særlig fokus på å videreføre arbeidet i en tid med utskifting av ansatte, endret stillingsinnhold og pandemibegrensninger. Daglig leder er ny, dialogprest 2 har begynt å arbeide med doktorgrad og begge ungdomscoordinatorene slutter/starter. I dette må relasjoner videreføres og arbeid stabiliseres.

Bidrag:

Som eiere støttes vi av: Areopagos, Stavanger bispedømmeråd og Stavanger Kirkelige Fellesråd. Vi mottar støtte av Kirkerådet, Stavanger kommune og Rogaland Fylkeskommune. I tillegg mottar vi støtte til enkeltprosjekter.

Årsmeldingen kan i sin helhet leses her: [Årsmelding 2020 \(kirkeligdialogsenter.no\)](https://www.kirkeligdialogsenter.no/arsmelding-2020)
For mer informasjon om vårt arbeid, se: [Stavanger \(kirkeligdialogsenter.no\)](https://www.kirkeligdialogsenter.no/stavanger)

KIRKELIG DIALOGSENTER DRAMMEN

Ansatte

- Ivar Flaten, daglig leder 80%
- Anne Merete Waal Jensen – konsulent på timebasis

Lokalt arbeid

Plasseringen i Fjell kirke legger godt til rette for lokalt samarbeid. Vi har startet opp dialoggudstjenester ca en gang i måneden. Vi samarbeider med Forandringshuset om seminar og kurs og Drammen og omegn tros og livssynsforum (DOTL) om aktuelle prosjekter. På tross av koronasituasjonen har vi gjennomført kurs seminarer med god respons. De største prosjektene har vært podkasten Ypsilonsamtaler med 43 times episoder fra januar til desember og Lønneboseminaret i september. Planlegging og gjennomføring av Drammen Sacred Music Festival er en tredje viktig satsing for KDD.

Nasjonalt arbeid

Podkast og Lønneboseminar har nasjonal målgruppe og vi samarbeider tett med de andre dialogsentrene og i STL-nettverket. Etter Brobyggerprisen 2020 har KDD gått inn i et nærmere samarbeid med Norske Kirkeakademier. Daglig leder sitter i kontaktgruppen for Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd for Den norske kirke. Drammen Sacred Music Festival har nasjonal målgruppe.

I 2020 har vi hatt særlig fokus på

etableringen av Ypsilonsamtaler, en ukentlig podkast med integreringsfokus gjennom personlige samtaler. Det publiseres en kort video og lenke til episoden på

www.ypsilonsamtaler.no Ambisjonen er å utvide til direktesendinger med publikum i

2021. Drammen kommune og DOTL er viktige samarbeidsparter.

Samarbeidet med vårt lokale kirkeakademi, Drammen kirkeforum, er givende.

Lønneboseminaret utvikles videre for å bli en viktig årlig møteplass for dialoginteresserte rundt i landet. Gjennomføringen i 2020 ble vellykket med over 100 deltakere på tross av mye spenning på grunn av koronapandemien.

Den ukelange Drammen Sacred Music Festival ble gjennomført som en av de få festivalene i 2020. Dialog- og åpne kultur møter er visjonen som bærer arbeidet.

www.drammensacred.no

Bidrag

Areopagos og Tunsberg bispedømmeråd (TBR) gir faste årlige tilskudd til arbeidet. Vi har også tilskudd fra Kirkerådet på samme nivå som TBR. Vi får ellers prosjektstøtte fra statlige dialogmidler (BFD), IMDi (gjennom Drammen kommune), fond og legater.

Mer informasjon

Aktivitetene i Kirkelig Dialogsenter Drammen spilles ellers på sentrets nettside

www.kddrammen.no

KIRKELIG DIALOGSENTER TRONDHEIM

Ansatte:

Dag Aakre, daglig leder, 60% stilling

Kerim Kara, dialogmedarbeider i full stilling fra 17.februar 2020

Hovedarbeidsområder:

Kirkelig Dialogsenter Trondheim er et verksted for refleksjon og handling i skjæringspunktet mellom tro og samfunn. Vi skal fremme dialog og samhandling, styrke menighetenes kompetanse og anerkjenne troens plass og betydning i samfunnet. Vår base er i Trondheim, men vi vil at nedslagsfeltet på sikt skal omfatte hele Trøndelag.

I 2020 har vi hatt særlig fokus på

To milepæler ble nådd i februar. Dialogsenteret flyttet inn i nye lokaler og ansatte Kerim Kara som dialogmedarbeider i full stilling. Kerim har bakgrunn og forankring i muslimsk tro og tradisjon.

Vi har i 2020 hatt fokus på fire hovedområder:

- **Bygge nettverk.** Vi har prioritert arbeidet med å skape tillit og utvikle forpliktende samarbeid med offentlige og private aktører på tros- og livssynsfeltet i Trondheim. Vi vil særlig nevne STL, moskeene og de ulike muslimske miljøene, byens to buddhistforeninger, Den Eritreisk ortodokse kirken, KIA, Kirkens Bymisjon, En Verden i Dialog, Internasjonal Velferdsforening Trøndelag og Forum for kristen-muslimsk dialog. Vi jobber sammen med Trondheim kommune for å motvirke fordommer og fremmedfrykt, hindre polarisering og forebygge radikaliserings i religiøse miljøer. Vi har dialog med politiet for å drøfte utfordringer knyttet til lukkede religiøse miljøer.
- **Bistå menighetene.** Vi samarbeider med byens diakoner og har vært med på utviklingen av U-kirke i Trondheim. Prosjektet lar unge menneskers interesser og verdier prege utforming og praksis. Til dette hører religionsdialogen. Vi har hatt dialogkvelder og informasjonsvirksomhet for menigheter, foreninger og organisasjoner.
- **Utvikle vennskapsmodeller.** Vi har etablert et dialogtiltak på grasrotnivå som legger til rette for møter mellom nyinnflyttede familier med muslimsk tilknytning og norske familier som er åpne for dialog. Det bærende prinsippet er å møtes som venner og likeverdige parter på tvers av forskjeller i tro og kultur. Prosjektet heter Familietreff, og det er ved året utgang 12 aktive familier med.
- **Inkludere ungdom.** I samarbeid med Rosenborg skole har vi gjennomført en dialogdag for elever og lærere på 8. trinnet med besøk til en moske, synagogen, Vår Frue kirke og Nidarosdomen.

Bidrag:

Dialogsenteret mottar bidrag fra Trondheim kommune, Kirkelig Fellesråd, Nidaros bispedømme og Kirkerådet. Vi får også et årlig tilskudd fra Areopagos og har mottatt prosjektmidler fra Barne- og familiedepartementet etter søknad.

For mer informasjon om vårt arbeid, se <https://kirkeligdialogsenter.no/trondheim/>

DIALOGFORUM ØSTFOLD

Ansatte:

- Tariq Alsagoff, daglig leder 100%
- Velisa Salihovic, dialogarbeider 30%
- Unni Anita Skauen, dialogmedarbeider 100% i prosjektstilling i 12 mnd fra 1. mai 2020.

Hovedarbeidsområder:

Dialogforum Østfold har valgt å konsentrere arbeidet om muslimer og kristne fordi dette ansees som den kritiske relasjonen mellom de to største religiøse trossamfunn i vårt fylke. Vi er en forening av kristne og muslimer som brenner for at samfunnet vårt skal være trygt og fredelig. Gjennom dialog og andre tiltak lærer vi hverandre å kjenne, formidler kunnskap, fjerner fordommer, som gir grunnlag for vennskap og kjennskap i lokalmiljøet. Religiøse ledere står sammen med ulik tro og kultur, formidler kunnskap og viser ungdom og voksne at vi har felles verdier som respekt, felleskap og toleranse.

I 2020 har vi hatt særlig fokus på

Dialogdag for ungdomsskolene: En slik dag består av besøk i moskéer og kirker, der imamer, prester og andre aktive i menighetene møter elevene og underviser om det hellige huset og om tro og tradisjon og aktivitet. I tillegg er elevene i kulturskolens lokaler, der de møter unge flyktninger som forteller sine livshistorier. Elevene deltar også i dialogøvelser. Dagen åpnes og avsluttes felles i Sarpsborg Kirke eller Domkirken i Fredrikstad. Programmet varierer litt fra år til år, alt etter hvilke ressurspersoner vi henter inn. Opplegget varer en hel skoledag og utvikles i samarbeid med lærerne på den respektive ungdomsskolen. Gjennom dette ønsker vi å stimulere til fellesskap og tillit på tvers av ulik religiøs tilhørighet. Øke kunnskapen om religion og religiøs praksis i det norske samfunnet i dag. Bidra til brobygging mellom elevgrupper i ungdomsskolen. Bryte ned fordommer gjennom kunnskap om religion i praksis og besøk i ulike hellige hus.

Kvinnegruppa med kvinneseminar: Med dette seminaret ville vi vise en god og tillitsfull dialog. Samt gode eksempler på at det er mulig å bryte tradisjonelle barrierer for kvinner. Vi skulle også ha fokus på helse under pandemien, samt egen helse generelt.

Temakvelder for medlemmer og andre interesserte i Sarpsborg og Fredrikstad. Vi la opp til to temakvelder i 2020 «Bibelen og Koranen: Muslimers forhold til Koranen versus kristnes forhold til Bibelen» (avlyst grunnet korona) og «Moské i byen – bidragsyter eller byrde?».

Religionsmøtet: har religiøse ledere fra Sarpsborg og Fredrikstad som målgruppe. Vi hadde lagt opp til 5 møter i 2020, men fikk kun gjennomført 3 grunnet koronarestriksjoner.

Samarbeid med kommune: Samarbeidet har blant annet vært med ordførere, SLT-koordinatorer, politi og skoler. Med kommunen var det først og fremst for å sikre god kommunikasjon av smitteverntiltak til minoriteter, da spesielt med muslimsk bakgrunn. Med politiet har samarbeidet først og fremst vært i forhold til kommunikasjon med islamske trossamfunn i Sarpsborg og Fredrikstad og sikkerhet i moskéene.

Bidrag:

Barne- og Familiedepartementet og Borg Bispedømme har vært viktige økonomiske støttespillere i arbeidet, Vi får også kommunalt og offentlige tilskudd etter søknad.

For mer informasjon om vårt arbeid, se <https://dialogforumostfold.no/>